

Kdo odloča: trga ali stroka?

Glavne značilnosti urejanja učbeniškega trga 1992-2022

- Vsak poseg države na trg učnih gradiv ni vplival samo na njihove cene, ampak tudi na njihove formate in s tem posredno na njihovo vsebino.
- Ti posegi so bili didaktično in pedagoško nepremišljeni, za povrh pa so imeli pogosto tudi nepredvidljive tržne posledice.
- Digitalizacijo smo uvedli brez premislekov o njenih dobrih in slabih rečeh in brez razumevanja vpliva nosilcev vsebin na branje in učenje.

Nekaj primerov

- 1996: uvedba učbeniških skladov pripelje do poplave delovnih zvezkov.
- 2006: rezultat ukinitve potrjevanja delovnih zvezkov je nastanek učbenikov z elementi delovnega zvezka oz. samostojnih delovnih zvezkov.
- 2011: Razvoj delovnih zvezkov z vsebinami učbenika dobi močan pospešek tudi zato, ker novi učni načrti zahtevajo nove učbenike, ki jih šole ne smejo kupovati.
- 2017: Intenzivno trženje kompletov učnih gradiv za razrede 1-3.; padec cen na raven sofinanciranja države.
-

- Nobena od teh sprememb ni bila izvedena na podlagi pedagoških in didaktičnih premislekov, ampak so jih izumili založniki, zato da bi se prilagodili regulacijskim mehanizmom, kot jih je uvajala in spreminjala država.

- Kaj pa digitalizacija?

Tri meta študije o razlikah pri branju z zaslona in papirja

- Singer, L.M. and Alexander, P.A. (2017). 'Reading on paper and Digitally: What the Past Decades of Empirical Research Reveal'. Review of Educational Research. DOI: 10.3102/0034654317722961.
- Clinton, V. (2019). 'Reading from paper compared to screens: A systematic review and metaanalysis'. Journal of Research on Reading, 2019.
- Delgado, P., Vargas, C., Ackerman, R., & Salmerón, L. (2018). Don't throw away your printed books: A meta-analysis on the effects of reading media on comprehension. Educational Research Review 25, 23-38. DOI: 10.1016/j.edurev.2018.09.003),

Kaj je meta-študija?

- Sinteza rezultatov iz primarnih raziskav na isto temo
- Temelji na empirični analizi teh rezultatov
- Prinaša povprečen rezultat, glede na vzorec raziskav
- Omogoča analizo dejavnikov, ki vplivajo na rezultat

Zakaj meta-študije?

- Rezultati posameznih raziskav o branju s papirja in zaslona v zadnjih dveh desetletjih niso omogočali nespornih sklepov.
- Rezultati nekaterih študij so kazali na boljše razumevanju pri branju s papirja
- To ne velja za rezultate vseh študij
- **Toda: nobena študija ni odkrila, da besedilo, prebrano z zaslona razumemo bolje.**

Dejavniki, ki vplivajo na rezultate raziskav branja

- Izobrazba udeležencev
- Dolžina besedila
- **Bralni čas**
- **Vrsta digitalne bralne naprave**
- **Žanr besedila**
- Skrolanje
- **Leto objave/predstavitve**

Ugotovitve 1

- V povprečju **razumemo besedila bolje, ko jih beremo s papirja kot z zaslona**. Bolj kot so besedila zahtevna, večja je razlika v razumevanju.
- **Bralci z zaslona pogosteje precenjuje svojo zmožnost razumevanja besedila kot bralci tiskanih besedil**. To je še posebej izrazito ob časovnih pritiskih, ko bralci z zaslona besedilo bolj preletavajo in so manj osredotočeni na tisto, kar berejo.

Ugotovitve 2

- Dokazi da **‘digitalni domorodci’ ne obstajajo**: negativni učinki branja z zaslona so se z leti povečali, ne glede na starost udeležencev raziskave in njihove izkušnje z digitalnim okoljem.
- **Potrditev hipoteze o poplitvenju**
 - Zaslonske navade dijakov, učencev in študentov negativno vplivajo na potrebe po globljem razumevanju besedil.
- **Digitalno okolje ni vedno najbolj primerno za poglobljeno učenje in razumevanje.**

Kaj pa zvočni učbeniki?

- Ker gre za novo področje tu ni metaštudij.
- Obstoječe študije kažejo, da je pri poslušanju pomnjenje slabše kot pri branju (Baron, 2022)
- Ko poslušamo, razmišljamo bolj intuitivno kot takrat, ko beremo (Geipel in Keyzar, 2023)

Lotta Edholm, švedska ministrica za šolstvo:

- Ravnali bomo ravno obratno kot doslej...načrtujemo največjo naložbo v tiskane učbenike v modernem času, ki bo vsako leto znašala več kot pol milijarde kron, s ciljem zagotoviti en učbenik na otroka na posamezen predmet. Iz raziskav vemo, da branje knjige omogoča globlje razumevanje kot zaslon...
- ...seveda morajo biti računalniki prisotni v šolah, saj so pomembno učno orodje. Toda knjige prispevajo k osredotočenosti in miru v razredu, medtem ko zaslon tega ne omogoča.

Skratka.

- Digitalizacija je preveč resna zadeva, da bi jo prepustili računalničarjem, politikom in založnikom (=Rokusu).